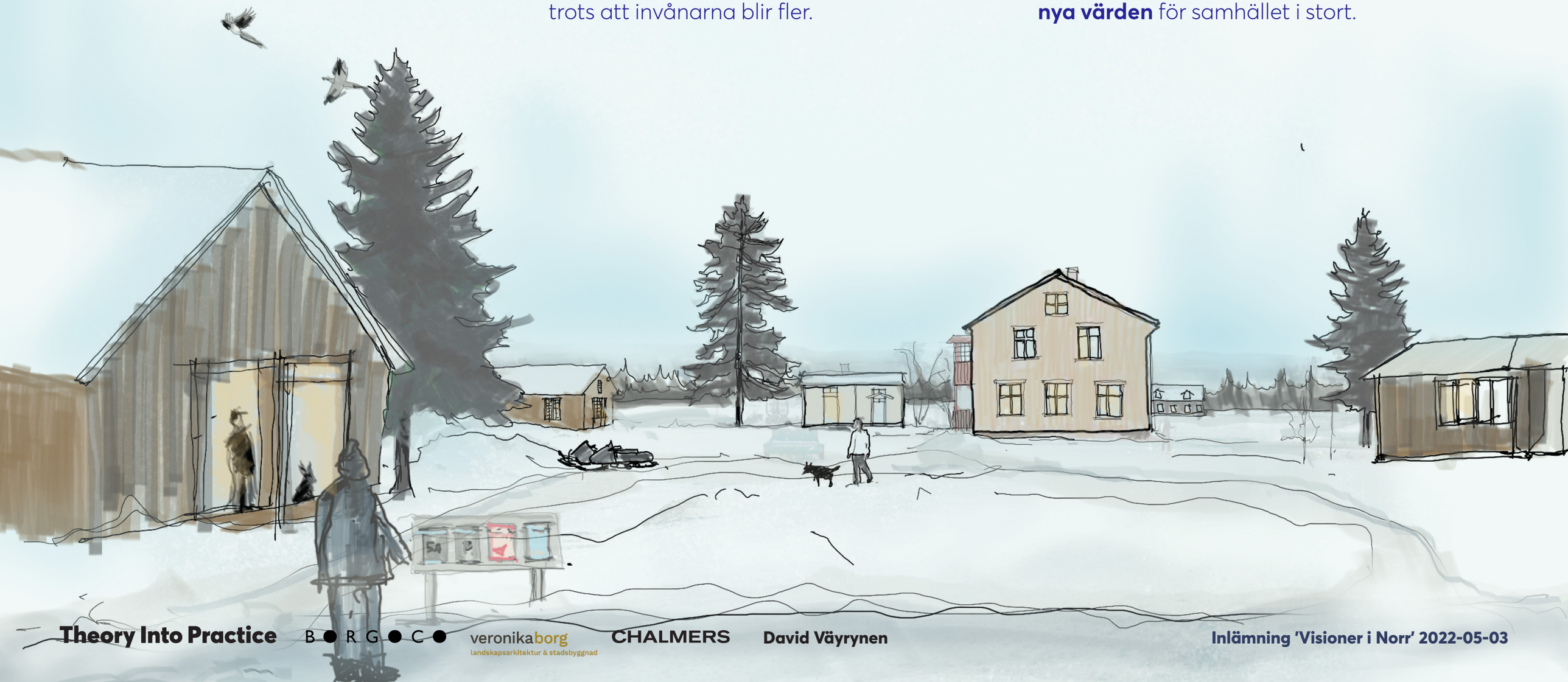
Framtiden är att samsas

Vår vision utgår från Bodens kommuns natur, dess invånare och byggnader som främsta resurs för att hantera utvecklingen som står för dörren. Industrins omställning innebär fantastiska möjligheter men kommer också **kräva stora resurser** i en framtid där tillgången till dessa resurser kommer bli alltmer knapp och där vi alla behöver minska vårt fotavtryck.

Vårt förslag är därför att **inom det redan byggda** addera en delad struktur av **gemensamma rum**, mellan det privata och det offentliga. En struktur och byggd miljö som ger alla Bodensare och Lulebor möjlighet att delta och bidra i omställningen, och som **fördelar våra gemensamma resurser** mer jämlikt. Det kan också **sänka klimatavtrycket** per person, trots att invånarna blir fler.

Redan idag finns en rad lokala initiativ och en kommunal planering som kan visa vägen för hur omställningen inte blir en begränsning utan en **möjlighet till något mycket större**. Här finns både erfarenheter och kunskap att hantera den positiva kris som kommunerna står inför – en möjlighet att utifrån omställningens ekonomiska och tekniska potential skapa **helt nya värden** för samhället i stort.

En ny standard

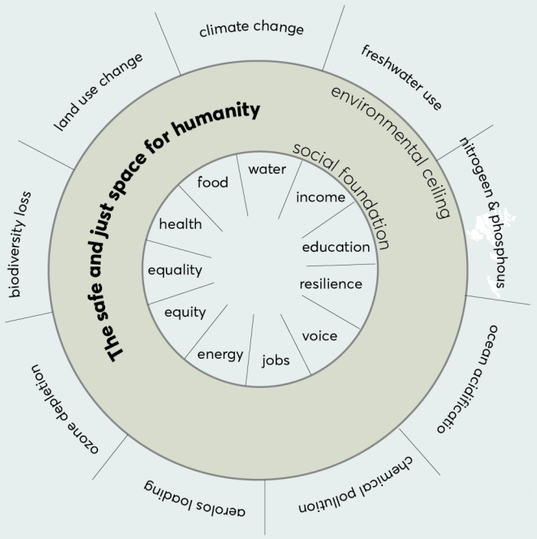
Politiska målbilder och strukturell omvandling

En vacker, hållbar och inkluderande utveckling

De övergripande målsättningarna i New European Bauhaus – Beautiful, Sustainable, Together – ställer krav på en rumslig utformning och samhällsutveckling inom ramen för våra planetära gränser och som säkerställer en mer rättvis fördelning av resurser och likvärdiga förutsättningar för alla i samhället (i).

Det är målsättningar som kräver samarbete mellan alla samhällsnivåer och som vågar utmana invanda föreställningar och tolkningsföreträden. Från global, nationell, regional, kommunal till lokal nivå behövs nya perspektiv och angreppssätt för att utmana, utvidga och omvärdera vem och vilka vi inkluderar i våra framtida berättelser om samhällets utveckling (ii).

The New European Bauhaus initiative calls on all of us to imagine and build together a sustainable and inclusive future that is beautiful for our eyes, minds, and souls. Beautiful are the places, practices, and experiences that are: - Enriching, inspired by art and culture, responding to needs beyond functionality. - Sustainable, in harmony with nature, the environment, and our planet. - Inclusive, encouraging a dialogue across cultures, disciplines, genders and ages (iii).

Figur 1: Kate Raworth (2012) beskriver i sin ekonomiska modell hur en hållbar utveckling innebär hänsyn till både planetära gränser för samhällets miljöpåverkan och en rättvis fördelning av resurser som utgångspunkt för en social grund i samhället.

(i) Raworth, K. (2012) ***A Safe and Just Space for Humanity. Can we live within the dougnut?*** Oxfam Discussion Papers. (ii) Fraser, N. (2008) ***Scales of Justice: Reimagining political space in a globalizing world***, Cambridge: Polity Press. (iii) https://europa.eu/new-european-bauhaus

En positiv kris

Bodens kommun står inför vad kommunen beskriver som en positiv kris när omställningen av det regionala industri- och energiklustret efterfrågar att en 20-årig planerad demografisk utveckling ska ske omedelbart. Den storskaliga investeringsviljan som väntas de kommande åren behöver balanseras med intressen från de som redan bor och verkar i kommunen och de akuta omställningsbehov som samhället står inför. Kommunen får på så sätt möjlighet att visa på framtidsvisioner som både visar potentialen för lokal, kommunal och regional tillväxt och en möjlighet till hållbar omställning inom ramarna för planetära gränser och en social grund för samhället.

Produktion och fördelning av energi och resurser

Omställningen till en fossilfri industri kommer kräva betydande mängder energi, vilket innebär att stora markområden som idag används för rennäring, skogsbruk, rekreation och andra ekosystemtjänster behöver tas i anspråk för energiproduktion och distribution. Den positiva krisen lokalt i Boden och de andra kommunerna som påverkas av industriell omvandling, får påverkan långt utanför kommunen vilket kräver en utvecklad regional och nationell planering för att säkerställa hänsyn till både allmänna och enskilda intressen. Det krävs en utvecklad planering som utreder konflikter, motverkar negativa effekter, visar vilka intressen som ska prioriteras och stärker synergier mellan olika sektorer.

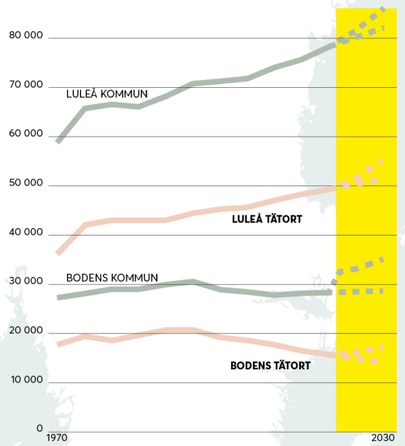
Omvandling på strukturell nivå

På den kommunala nivån visar den positiva krisen på grundläggande utmaningar för delar av Sverige som de senaste decennierna betraktats som periferier till storstadsregionerna. Strukturomvandling med neddragningar och avveckling av offentlig service har skapat en problematisk situation med stagnerad befolkningsutveckling, behov av kompetensförsörjning och brister i underhållet av den gestaltade livsmiljön. Vilket konkret innebär ett utvecklingsglapp mellan kommunens nuvarande ekonomiska och demografiska situation och behoven av kommunala investeringar.

3000 nya bostäder

Den förväntande industriella utvecklingen i Boden beräknas leda till en befolkningsökning på ca 6000 personer. Det innebär ett investeringsbehov på runt 3000 bostäder tillsammans med övrig kommunal service, infrastruktur och verksamhetslokaler.

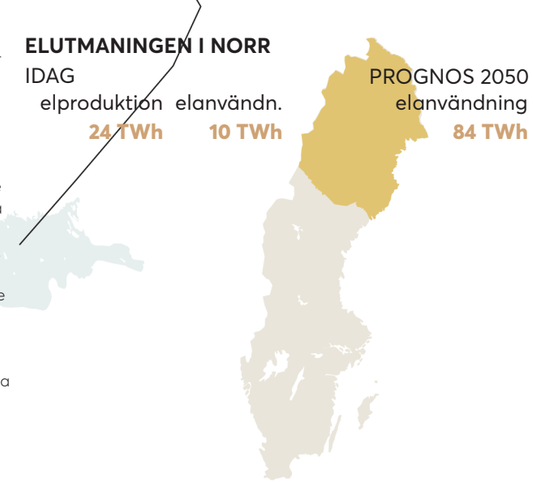

Figur 2 (ovan): Den storregionala kartan, Platserna för visioner i Norr, Planerade och önskade infrastrukturinvesteringar, Energibehoven.

Figur 3 (t v): Befolkningsutvecklingen i Luleå har de senaste åren präglats av tillväxt. Boden har haft en mer stagnerad demografisk utveckling de senaste decennierna. Den industriella omställningen skapar förväntningar på nya arbetstillfällen och inflyttning. Beroende på investeringar kommer den demografiska utvecklingen att se olika ut.

Figur 4 (t h): I norra Sverige produceras idag ca 24 TWh el per år. Av dessa används 10 TWh lokalt och resten "exporteras" till södra och mellersta Sverige. Inom de närmaste 30 åren väntas elbehoven i norra Sverige öka upp till gånger.

Fem ekologier

Ett landskap som överbryggar det upplevda avståndet

I kartläggningen av kommunernas gemensamma landskap framträder fem sammanlänkade ekologier – system av topografin, infrastrukturen och den gestaltade livsmiljön som ger förutsättningar för samhällets historiska och nutida förändring (iv).

Marken: Hemmet och nyttjanderätten

Den samiska bygden och gemenskapen är en grundläggande ekologi för att organisera nyttjanderätten av marken och hemmet. Nyttjanderätten av marken är en central inspirationskälla för hur en ekonomi baserad på det gemensamma kan organiseras utifrån ett dynamiskt förhållningssätt till tid, årstidernas förutsättningar och människans relationer till naturens ekosystem.

Älvdalarna: Landskapets rörelse och det bofasta

Älvarnas dalgångar och förgrenade vattenupptagningsområden har format och formar landskapets topografi. Dalgångarna är grunden för jordbruket, matproduktionen och den historiska möjligheten till permanenta bosättningar och städernas lokalisering. Älvdalarnas topografi är grundläggande system för etablering av ny bebyggelse, infrastruktur och energiproduktion som samtidigt visar på intressekonflikter mellan markanvändning för bebyggelse och möjligheter att bibehålla den jordbruksmark som finns kvar.

Norrland: Järnvägen och gruvorna

Exploatering av malmfyndigheterna, skogarna och älvarna i norra Sverige skapar behov av infrastruktur för transporter och kompetensförsörjning. Boden och Luleå är historiskt beroende av järnvägens knutpunkter och omlastningsplatser. Järnvägen och gruvorna skapar en dynamik där lokalisering av infrastruktur och förädling skapar centraliteter och omformar landskapet som en geologisk kraft.

Försvarsmakten: Den strategiska terrängen

Älvdalarnas strategiska betydelse för energiproduktion och underlandets ekonomiska värden skapar behov av försvar och skydd mot yttre hot. På så sätt har topografin, infrastrukturen och investeringarna i den byggda miljön format en ekologi kring Försvarsmaktens utveckling som idag påverkas av den industriella omställningen, klimatförändringar och geopolitiska skiften.

Kraftnätet: Att förflytta och fördela energi

Omställningen till en fossilfri industri påverkar både metoderna och lokaliseringen för energiproduktion och dess distribution. Det historiska och framtida kraftnätet skapar ett system av centraliteter och påverkar markanvändningen i stora delar av kommunerna.

Kartläggningen av ekologierna visar hur landskapet både skapar potential för att stärka relationerna mellan Boden och Luleå, men även på barriärer och konfliktlinjer mellan olika intressen.

Linjära flöden och ojämn utveckling

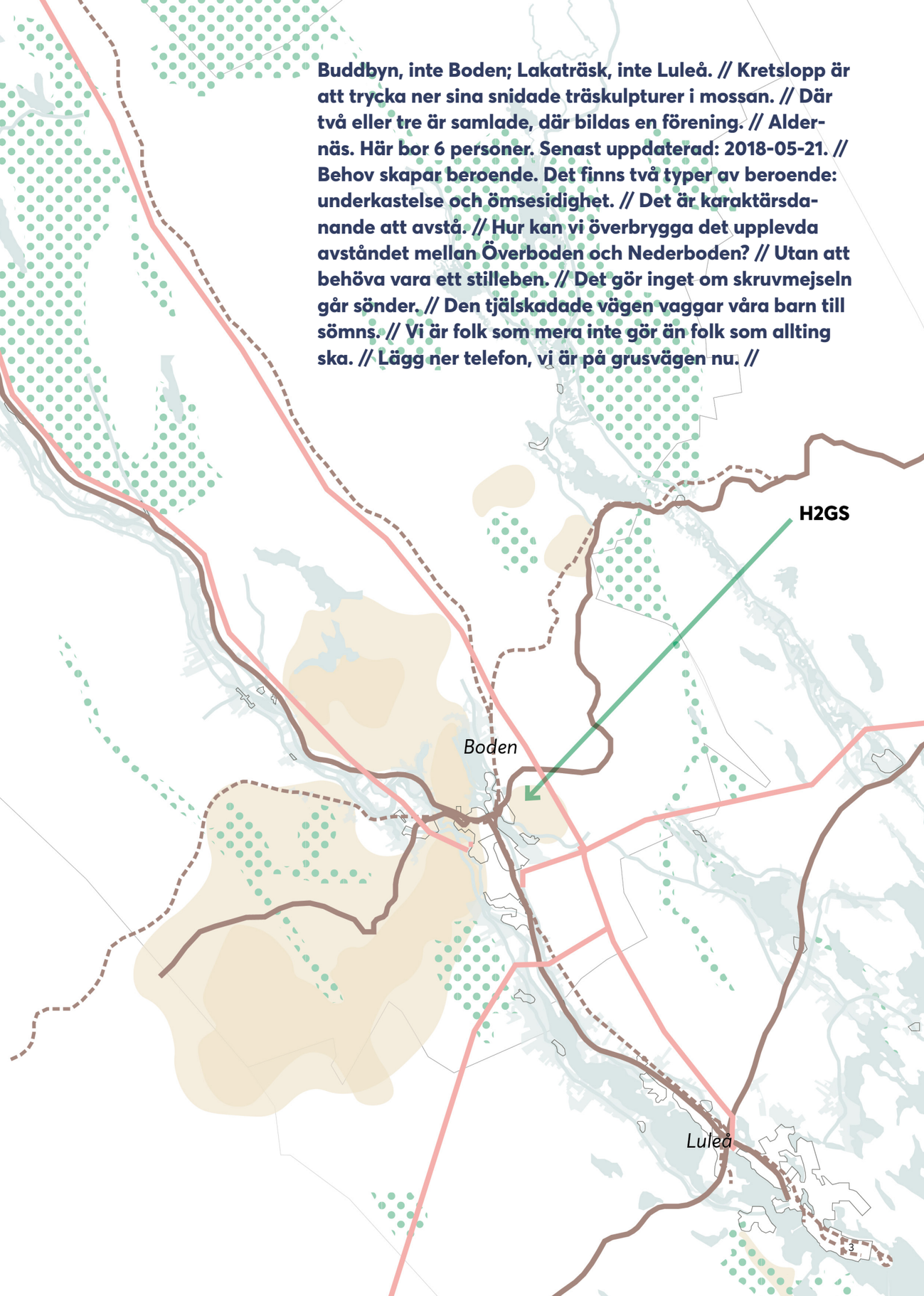
Utifrån målsättningen att stärka relationerna mellan Boden och Luleå framträder hur älvdalarna har skapat starka historiska relationer mellan kommunerna. Odlingsmarken, underlandet och kraftnätet ger möjligheter till en koncentration av befolkning, bebyggelse och etableringar i mynningen av Lule älv. Samtidigt har exploateringen av naturresurser och älvarna förstört stora delar av natur- och odlingslandskapet och begränsat framkomligheten för rennäringen. Den linjära infrastrukturen för att samla resurser och koncentrera värden till städerna förstärker en ojämn geografisk utveckling där ett fåtal platser prioriteras och andra delar av kommunerna och regionen exkluderas.

Ett geografiskt helhetsperspktiv

Mot bakgrund av att vi idag ser de negativa effekterna av en geografisk polarisering mellan platser som kan och inte kan påverka sin framtid och överexploatering av naturresurser framträder att en fortsatt utveckling av liknande slag utgör ett hot mot både den biologiska mångfalden, den odlingsbara marken och möjligheter för alla delarna av kommunerna att bidra med sin fulla potential. Sammantaget gör det att vi i vår vision utgår från:

- att den odlingsbara marken inte får bebyggas,
- att nya investeringar i bebyggelse och infrastruktur minimeras,
- och att alla delar av kommunerna behöver investeringar och initiativ för att nå målsättningen om att skapa en dynamisk arbetsmarknadsregion med 100 000 invånare.

Buddbyn, inte Boden; Lakaträsk, inte Luleå. // Kretsloppet är att trycka ner sina snidade träskulpturer i mossan. // Där två eller tre är samlade, där bildas en förening. // Aldernäs. Här bor 6 personer. Senast uppdaterad: 2018-05-21. // Behov skapar beroende. Det finns två typer av beroende: underkastelse och ömsesidighet. // Det är karaktärsdanande att avstå. // Hur kan vi överbrygga det upplevda avståndet mellan Överboden och Nederboden? // Utan att behöva vara ett stilleben. // Det gör inget om skruvmejseln går sönder. // Den tjälskadade vägen vaggar våra barn till sömns. // Vi är folk som mera inte gör än folk som allting ska. // Lägg ner telefon, vi är på grusvägen nu. //

(iv) Banham, R. (1971) ***Los Angeles: The Architecture of four ecologies.*** Los Angeles: University of California press.

Principer

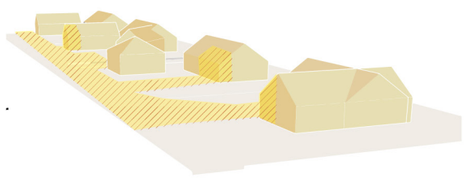
Inriktningar och strategier för en ny standard

Den gestaltade livsmiljön som verktyg
För att nå förändring krävs konkreta åtgärder, nya tankesätt och arbetsmetoder. Den gestaltade livsmiljön är både ett resultat av vardagslivets aktiviteter och skapar förutsättningar för samhällets kulturella, ekonomiska, sociala och ekologiska processer. Med den industriella omvandlingen som utgångspunkt och den gestaltade livsmiljön som verktyg ser vi en vision som pekar ut tre övergripande inriktningar för den fysiska planeringen:

▶ Stegvis etableras **en gemensam infrastruktur** mellan det offentliga och privata som kombinerar enskilda initiativ med förutsättningar från samhällets institutioner. Detta gemensamma mellanliggande lager ger fler möjlighet att medverka på likvärdiga villkor i förändringen av den egna gestaltade livsmiljön.

▶ Alla platser behöver få möjlighet att utvecklas **i centrum av sitt eget omland**. Genom att utmana förståelse av centrum och periferi skapas stöd för en rumslig mångfald av gestaltade livsmiljöer.

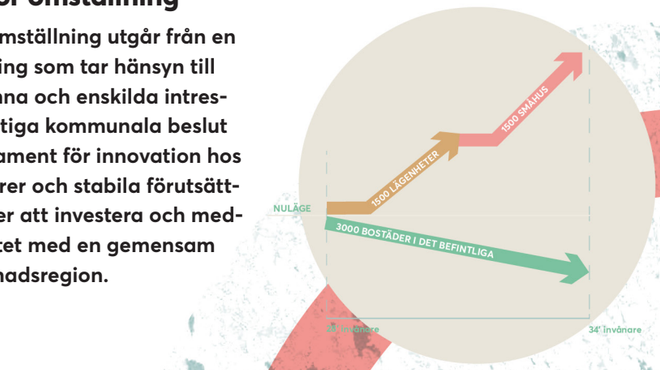
▶ Genom en **radikal inkludering** av de som saknas i planeringsprocessen och förändringar av den gestaltade livsmiljön utvecklas förutsättningar för nya sociala relationer och möjlighet att nyttja fler av samhällets resurser och kompetenser.

Sammantaget ger en större delaktighet och fördelat ansvar mellan offentliga, gemensamma och privata aktörer bättre möjligheter till anpassning och omorganisation genom att förändring kan ske och hanteras på flera olika sätt. På så sätt utvecklas förutsättningarna för samhället att påverka nya situationer och framförallt förändring som vi ännu inte känner till.

Planera för omställning

En hållbar omställning utgår från en aktiv planering som tar hänsyn till både allmänna och enskilda intressen. Långsiktiga kommunala beslut skapar incitament för innovation hos privata aktörer och stabila förutsättningar för fler att investera och medverka i arbetet med en gemensam arbetsmarknadsregion.

Inventera för utökad kunskap

Kartläggning av nätverk, relationer och gränser i den byggda miljön utvecklar det gemensamma kunskapsunderlaget och klargör potential, utmaningar och intressekonflikter utifrån olika perspektiv och intressen.

Utveckla för stärkt mångfald

Befintliga områden och gränser utvecklas för att stärka mångfalden av aktörer som kan medverka till förändring och öka variationen av kvaliteter i den byggda miljön.

Forma livsmiljön för unika kvaliteter

Industriella och hantverksbaserade produktionsmetoder och tillgängliga prefabricerade och naturbaserade byggnadsmaterial kombineras till en ny lokalproducerad arkitektur som formas av platsens specifika förutsättningar och behov.

Komplettera för ökad inkludering

Befintliga områden och gränser utvecklas för att stärka mångfalden av aktörer som kan medverka till förändring och öka variationen av kvaliteter i den byggda miljön.

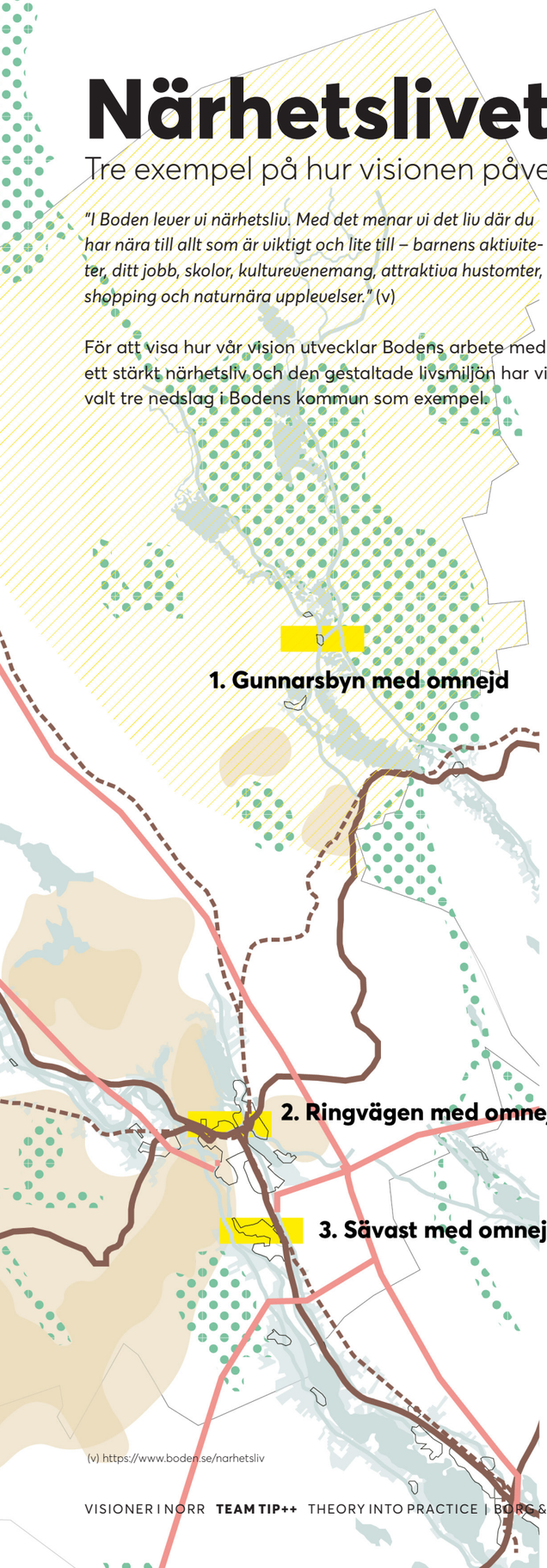

Närhetslivet i Boden

Tre exempel på hur visionen påverkar kommunens utveckling

"I Boden lever vi närhetsliv. Med det menar vi det liv där du har nära till allt som är viktigt och lite till – barnens aktiviteter, ditt jobb, skolor, kulturevenemang, attraktiva hustomter, shopping och naturnära upplevelser." (v)

För att visa hur vår vision utvecklar Bodens arbete med ett stärkt närhetsliv och den gestaltade livsmiljön har vi valt tre nedslag i Bodens kommun som exempel.

(v) https://www.boden.se/narhetsliv

Gunnarsbyn med omnejd

Invånarantalet i Gunnarsbyn med omnejd har likt många andra byar minskat sedan strukturomvandlingarna inom skogsbruket på 1960-talet. Trots en demografisk nedgång finns det en imponerande företagsamhet i bygden med över 60 företag. Mellan 2006 och 2008 arbetade byarna längs med Råneälv med projektet EnVis bygd för en kommungränsöverskridande landsbygd. Arbetet har bland annat inneburit en kartläggning av ödehus och etableringsmöjligheter för nya invånare samt ett utvecklingsbolag för att stärka lokal service och livskvalitet.

I den befintliga bebyggda miljöns gårdar och ödehus (ca 750st) samt med hjälp av nybyggnation (ca 500) finns möjlighet att utveckla 1500 nya bostäder i Bodens kommun.

Ringvägen med omnejd

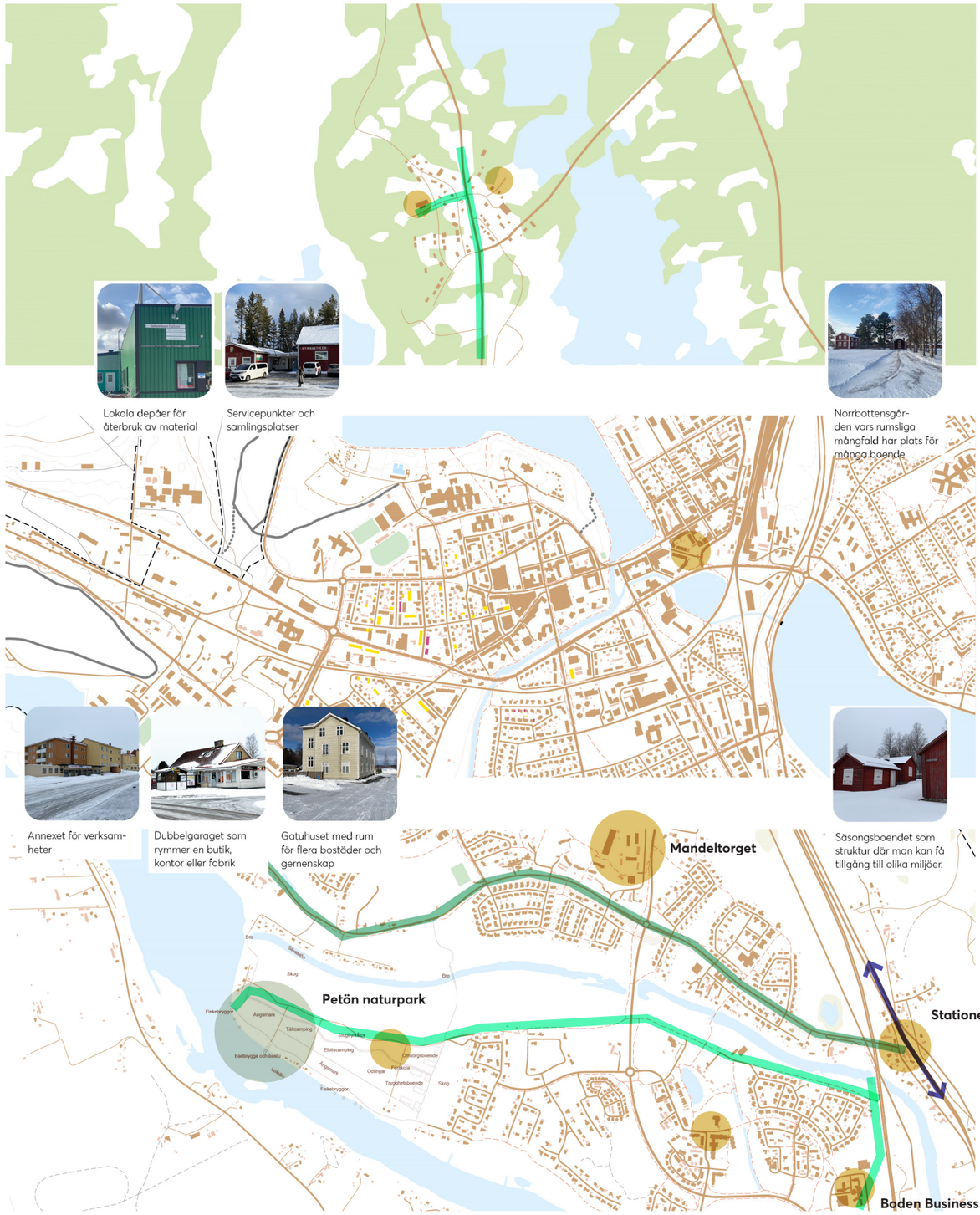
I Bodens tätort finns i huvudsak tre stadsbyggnadsmönster; kvartersstaden, villastaden och institutions- och kasernområden. Förslaget fokuserar på ett avsnitt av Ringvägen som ligger i övergången mellan kvartersstaden och villastaden med en mosaik av olika bebyggelsetypologier såsom mindre flerbostadshus och större villor. Bostäder som ofta kombineras med verksamhetsytor och som visar på en potential för en flexibel struktur och omvandling som kan utöka användningen av befintlig infrastruktur under dygnets alla timmar.

Ombyggnation och komplettering (ca 500st) och nybyggnation och förtätning (ca250st) ger möjlighet till ca 750 bostäder i Bodens tätort.

Mandeltorget med omnejd

Runt Mandeltorget i Sävast har kommunen planerat för en positiv befolkningsutveckling de senaste decennierna. Boden Business Park och placeringen mitt i Boden och Luleås gemensamma arbetsmarknadsregion ger området stor potential för utveckling av nya företag och innovativa verksamheter. Det skapar möjligheter att överlagra kommunens planeringsambitioner, med villor i enklaver och mellanliggande vägnät med fler funktioner och verksamheter. Längs med Sävastvägen finns markreserver som kan tas i anspråk för ny bebyggelse och utveckla vägen till en serie av gemensamma rum.

Ombyggnation och komplettering av befintliga hus i kommunens bostadsområden (ca 250st) och nybyggnation och förtätning (ca 500st) ger utrymme för ca 750 nya bostäder i Sävast med omnejd.

Gunnarsbyn visar vägen

Återuppväckta ödehus bidrar till en gemensam framtid längs Råne älv

Använd tomma hus

Det finns idag ca 1500 ödehus i Boden och Luleå kommuner. Genom stöd kring juridik, upprustning och finansiering som ger möjlighet att använda och utveckla byggnaderna skapas kombinerade förutsättningar till bostadsförsörjning och lands-bygdsutveckling.

Anpassa

Anpassning och ombyggnation av befintliga hus och incitament för att upplåta hyreslägenheter för dem som bor stort ger stöd för ett förbättrat närhetsliv. Delningslösningar där bostäder och verksamheter samsas gör den befintliga bebyggelsen mer energieffektiv.

Komplettera

Att utgå från att komplettera befintlig bebyggelse för att ge förutsättningar till en mer mång-funktionell bebyggelsestruktur dubbelutnyttjar infrastruktur och bidrar till minskad resursanvänd-ning och stärker närhetslivet.

Det gemensamma och offentliga

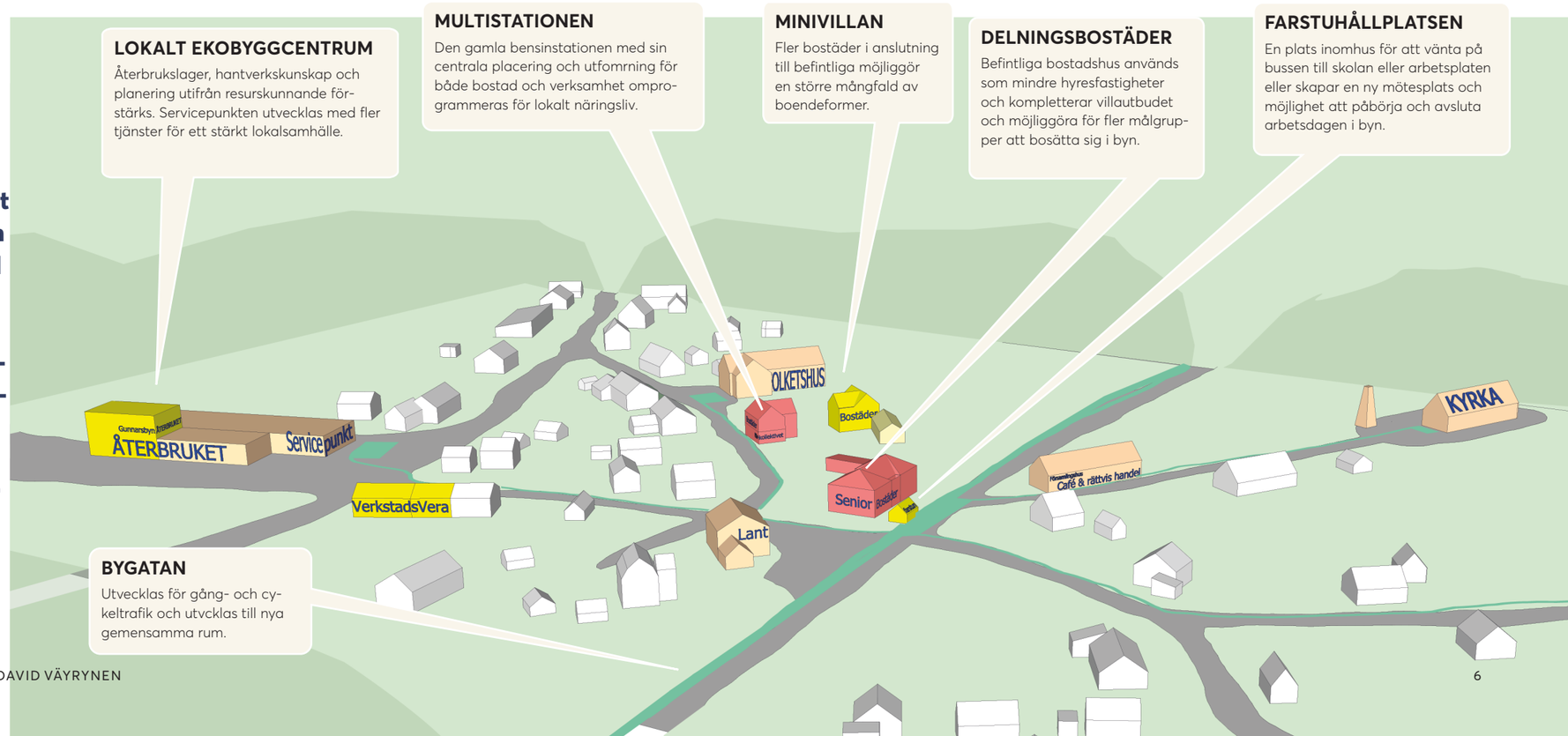
Servicepunkten och återbruket stärks ytterligare som en lokal nod för bygden. En mötesplats där lokal kompetens kring byggande och nä-ringsliv kombineras med möjligheter till offentlig service skapar balans mellan offentliga, gemensamma och privata insatser.

Ökad resiliens

Genom gemensamma lösningar kan landsbygdens resiliens och livskraft ökas; grannskapsdelning, samå-kning, skoterbio – byborna kommer ha svaren!

Det finns ett Sävast i Luleå; det finns ett Råneå i Bo-den. // Det är vackert när det skaver; det som skaver går inte att bygga. // Vad ska man ha skärgård för när man har träskor? // Att stanna i Sörbyn är en mot-ståndshandling. // Avans SK har fler medlemmar än det finns folk i byn. Flytta till Avan, bara 19,4 kilometer från Boden! // Det mesta finns hemma i Harads, men ibland behöver vi blåsa ut till Boden. // Inte får det sitta fast här inte. // Servicepunkten är det största som har hänt oss sedan Bodens fästning byggdes! // Bättre med jämna plågor än om man hade haft udda. // Gud förban-nat den som ska ha betalt för frisk luft. // Det behövs ingen fasadbelysning när man oftast är hemma. // För staden heter det stöd, för byarna bidrag; i staden heter det entreprenörskap, i byarna hjälpsamhet. // Vad ska man med teskedar hemma när man har gaffel?

Boden boostar det lokala

Det privata, gemensamma och offentliga i samklang

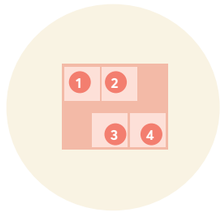

VARDAGSGEMENSKAP

Parkeringsytan byggs om och ger plats för mer gemensamma rum i gatuplan.

ÖKA TILLGÄNGLIGHET

Förtätning och utveckling av bostadsbeståndet fokuserar på att skapa tillgängliga bostäder för äldre och personer med funktionsvariation.

Omprogrammering

Ett bredare utbud av hyresbostäder av olika slag innebär nya sociala relationer och delade funktioner. Fler kan bo i gemenskap, dela kostnader och nyttja befintliga resurser mer effektivt.

Komplettering

Fler bostäder skapas inom befintligt bestånd genom delning, om- och tillbyggnad och nybyggnad. Generella tillägg till detaljplaner förenklar bygglov och skapar nya byggrätter för fler bostäder.

Det gemensamma

Mötesplatser för delning- och servicehubbar skapas genom att tomma lokaler inventeras och blir tillgängliga via korttidsuthyrning till föreningar. Balans mellan privata, gemensamma och offentliga initiativ stärker möjligheten att utnyttja resurser i den befintliga bygda miljön.

POCKETPLATS

Den gemensamma utemiljön består av ytor mot gatan med plats för entréer, laddstationer för elbil, elscooter och elcykel och en gemensam trädgård med till exempel växthus för odling, och grillplats.

HUSET PÅ TAKET

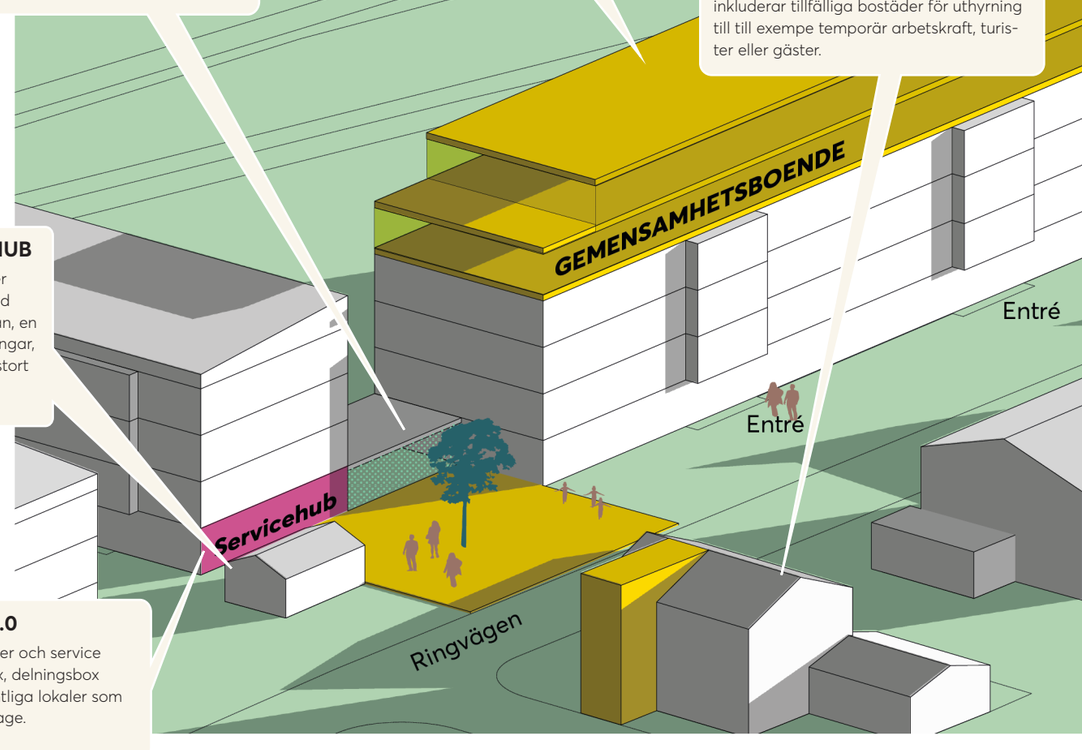
För att bygga fler bostäder utan att bebygga mer mark kompletteras befintliga flerbostadshus med fler våningar.

FLERFAMILJSVILLAN

Villor och mindre flerfamiljshus byggs stegvis om för generationsboende, kompisboende, boende för ensamstående 50+. byggnaderna kombinerar privata och delade funktioner som till exempel hushållsmaskiner, verktyg och tjänster. Kvarteren kompletteras med "vardagskluster" som inkluderar tillfälliga bostäder för uthyrning till till exempe temporär arbetskraft, turister eller gäster.

GRANNSKAPSHUB

Gemensamma lokaler ger möjlighet till bland annat arbete hemifrån, en inomhuslekplats, odlingar, en verkstad eller ett stort kök.

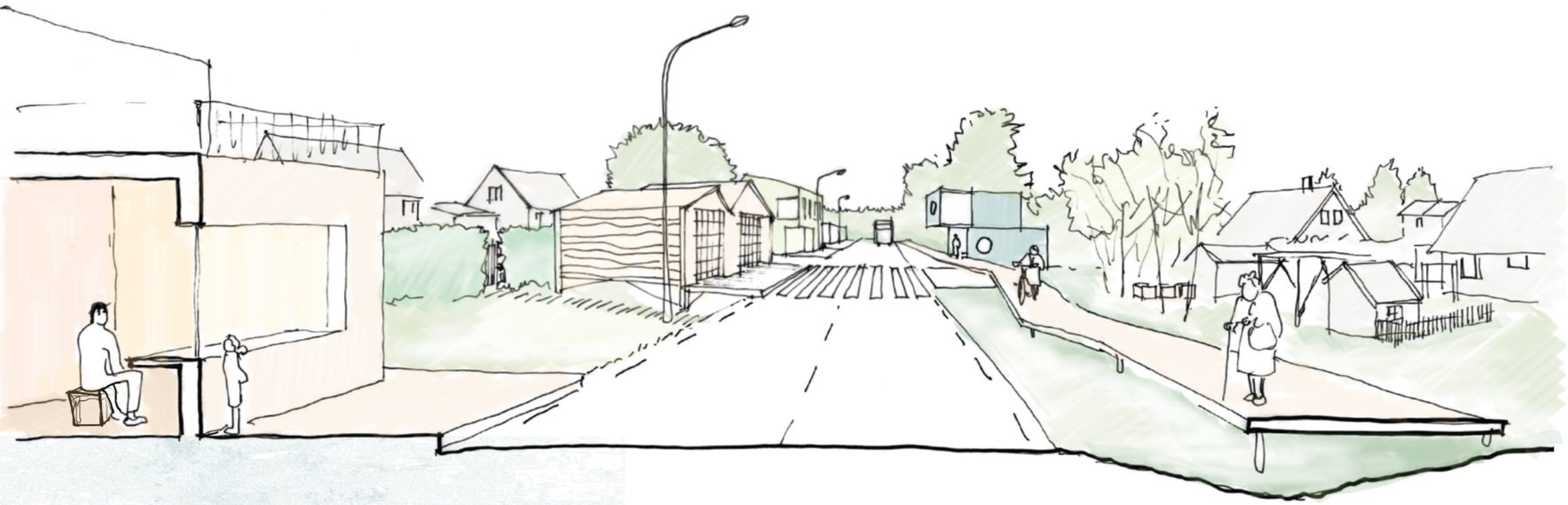
GARAGET 2.0

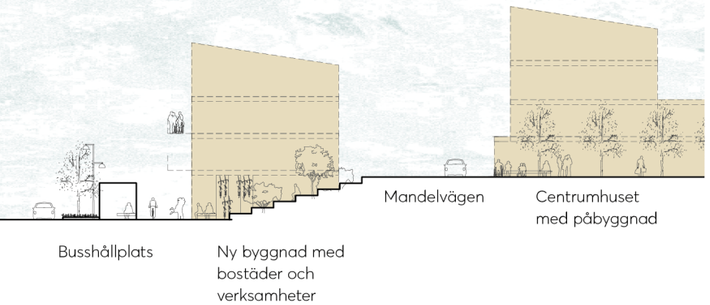
Delade funktioner och service såsom paketbox, delningsbox utvecklas i befintliga lokaler som till exempel garage.

Inte ens tornedalslås utan dörren på glänt alltid. // Ett steg fram och två steg bak, det är hållbarhet som räcker. // Att inte låta telefon störa ens ett träd; att hålla käften när inte andra bett om att höra. // Mellan Brännberg och Boden? Bara jordens omkrets minus tre mil. // Inte tänker dom väl ta konsumtionskolonialismen till Vändträsk också? // Lillgammal och lärt sig att vänta – fridlyst i staden, men normal nioåring i Norriån. // Kanske var det först när man ingenstans kunde bränna pengar i onödan som man förstod att man i onödan hade jobbat någonstans för att kunna bränna pengar.

Sävast ställer om

En stärkt, grannskapspräglad bymiljö invid Luleälven

CENTRUMHUSET

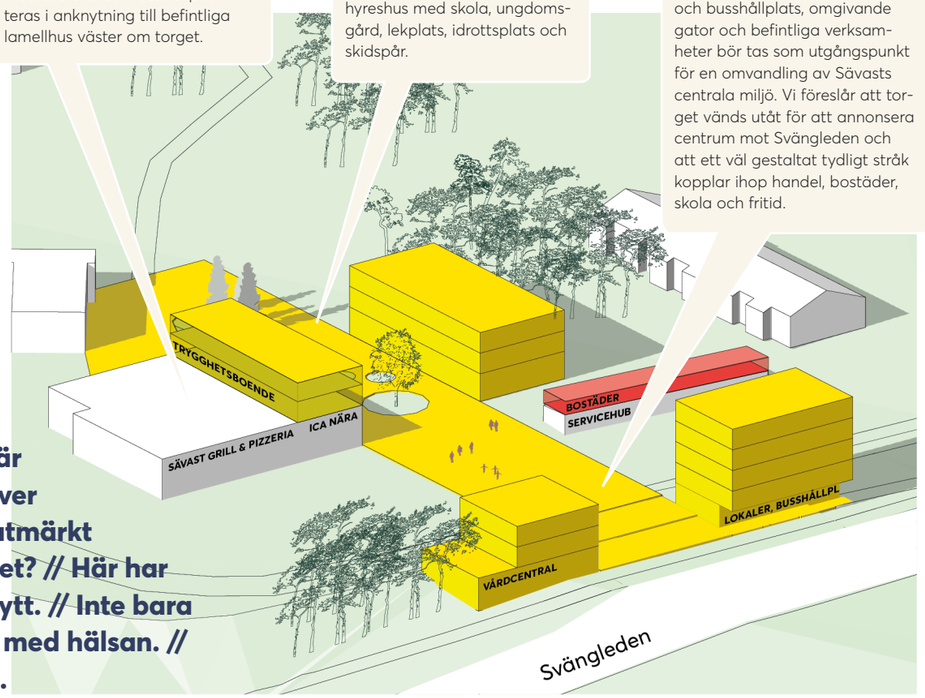
Torget kompletteras med påbyggnader för seniorbostäder, trygghetsboende och vårdcentral. Rivning undviks och tillbyggnader med återbrukat material prioriteras i anknytning till befintliga lamellhus väster om torget.

AKTIVITETSSTRÅK

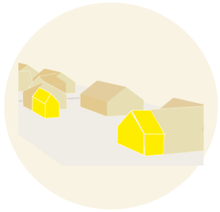
Mandeltorget förlängs i ett aktivitetsstråk som förbinder hyreshus med skola, ungdomsgård, lekplats, idrottsplats och skidspår.

MANDELTORGET

Den befintliga platsbildningen i anslutning till livsmedelsaffär och busshållplats, omgivande gator och befintliga verksamheter bör tas som utgångspunkt för en omvandling av Sävasts centrala miljö. Vi föreslår att torget vänds utåt för att annonsera centrum mot Svängleden och att ett väl gestaltat tydligt stråk kopplar ihop handel, bostäder, skola och fritid.

Folk har alltid gnällt att vi är dom som alltid sagt nej till allt. När man ser nu hade dom nog behövt lära sig det dom också. // Nej, vi vill inte ha den där jobbiga jäveln alla ska ha på sitt lag. // Man behöver inte exploatera landsbygdslivet. Det går alldeles utmärkt att levas ändå. // Hörs det alls något från samhället? // Här har vi tillräckligt med plats för att inte behöva köpa nytt. // Inte bara tusenkonstnärer utan tusen konstnärer. // Slit den med hälsan. // Världsmästare göra sig icke besvär att komma hit.

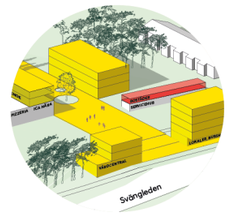
Komplettering för mångfald

Befintliga fastigheter anpassas och kompletteras för att skapa fler bostäder i olika former; mindre hyreslägenheter, generationsboende och delningsboende.

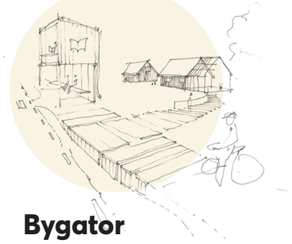
Nya gemensamma funktioner

Befintliga gemensamma funktioner i området förstärks. Nya modeller för delade lösningar utvecklas, som till exempel verktygsbod, idrottsplats och föreningslokaler för att addera kvaliteter till närhetslivet.

Det gemensamma och offentliga

Mandeltorget, Mårängsplatsen, Boden Business Park, Stationstorget och Petöns naturpark utvecklas som lokala noder. Mötesplatser där privata initativ kombineras och balanseras med gemensamma och offentliga funktioner.

Bygator

Områdets vägar omvandlas från att vara genomfartsleder till att bli flerfunktionella gaturum där olika trafikslag kan ta sig fram säkert och tryggt.
Närliggande fastigheter får möjlighet att bebyggas mot gatan vilket skapar en sekvens av gemensamma rum.

VILLAOMRÅDE

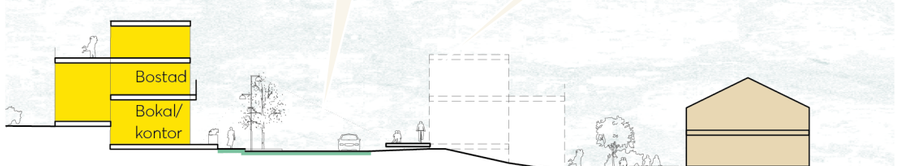
Bostäder och verksamheter utvecklas i ny bebyggelse som vänder sig mot bygatan. Entréer vänds både mot gatan och den gemensamma trädgården.

BYGATAN

Sävastvägen blir bygata och utformas så att gång- och cykelstråk kan kombineras med framkomlighet för bilar och ny bebyggelse för närhetslivet.

RADBYHUS

Bebyggelsen längs bygatan gestaltas som en kombination av prefabricerade, återbrukade och hantverksmässigt formade byggnader. Generationsboende eller mindre bostäder berikar området och kompletterar utbudet, med olika upplåtelseformer. På så sätt kan markbostaden bli tillgänglig för fler.

En livsmiljö för omställning

Att arbeta med systemförändring på tre nivåer

Vi har i arbetet med visionen identifierat initiativ och stödsystem som redan idag skapar möjligheter för ett mer gemensamt vardagsliv, ett geografiskt helhetsperspektiv och en större inkludering. Dessa frön vill vi bygga vidare på och växla upp som lokalt förankrade idéer med systemförändrande potential.

Det innebär ett arbete på flera nivåer samtidigt. Där den fysiska miljön ger stöd för möjligheter att medverka på likvärdiga villkor och där nya sociala och ekonomiska relationer stärker förutsättningarna att utveckla närhetslivet som en gemensam värdegrund.

A. Förenkla för hållbara livsstilar

Det ska vara enkelt att leva hållbart, utveckla en gemensamhetskultur och samnyttja ytor och funktioner för att få tillgång till mer. Människors värdegrund och beteende påverkas av individens egna vilja till förändring, men förutsättningarna byggs av samspelet mellan den fysiska miljön och de immateriella lösningarna som behöver gå hand i hand.

B. En infrastruktur för inkludering

Kommunen och andra offentliga aktörer ger genom strukturer och avtal förutsättningar för fler att delta i den gemensamma samhällsutvecklingen på likvärdiga villkor. Att bjuda in dem som saknas i processen och ge dem förutsättningar till ett meningsfullt deltagande.

C. En gestaltad livsmiljö för gemenskap

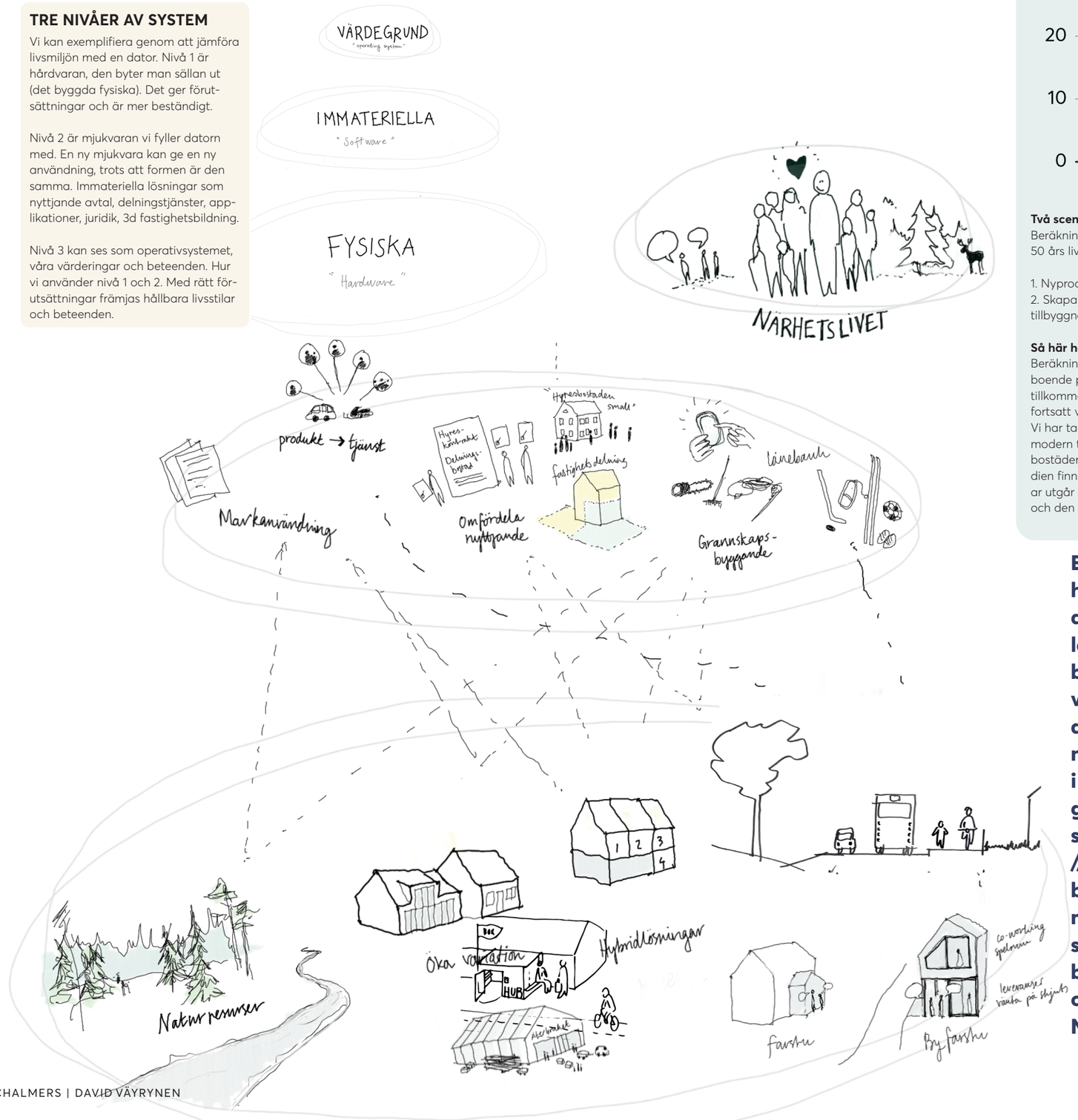
Befintliga bebyggelsetypologier visar på potential för stegvis utveckling av den befintliga bebyggelsen. Ny programmering, nya tillägg och det oväntade. Den stora förändringen av den byggda miljön kommer göras genom synsättet och hantering av de redan byggaresurserna. Att jobba med det som redan är byggt kräver kunskap om omvandling och kreativitet för att ge befintliga rumsliga resurser nytt liv.

TRE NIVÅER AV SYSTEM

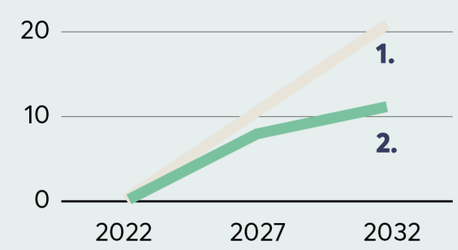
Vi kan exemplifiera genom att jämföra livsmiljön med en dator. Nivå 1 är hårdvaran, den byter man sällan ut (det byggda fysiska). Det ger förutsättningar och är mer beständigt.

Nivå 2 är mjukvaran vi fyller datorn med. En ny mjukvara kan ge en ny användning, trots att formen är den samma. Immateriella lösningar som nyttjande avtal, delningstjänster, applikationer, juridik, 3d fastighetsbildning.

Nivå 3 kan ses som operativsystemet, våra värderingar och beteenden. Hur vi använder nivå 1 och 2. Med rätt förutsättningar främjas hållbara livsstilar och beteenden.

Minskat klimatavtryck

Två scenarier:
Beräkning av utsläpp, koldioxidekvivalenter per capita med 50 års livscykel:

1. Nyproduktion 3.100 bostäder: **21 ton**.
2. Skapa 3100 bostäder huvudsakligen genom om- och tillbyggnad i det befintliga: **10,3 ton**.

Så här har vi räknat:
Beräkningen antar 3100 tillkommande bostäder med 1,92 boende per bostad, vilket totalt sett ger bostäder för 5952 tillkommande invånare i Boden. Andelen småhus antas fortsatt vara 54% som idag.
Vi har tagit grunddata från TMFs studie om en nyanlagd modern trädgårdsstad i Stockholmsområdet där 70% av bostäderna är enfamiljshus och resten flerfamiljshus. I studien finns jämförelser med en kompakt stad. Alla beräkningar utgår från 50 års livscykel. Vi har viktat trädgårdsstadens och den kompakta stadens klimatavtryck till 54% småhus.

En ödmjuk vädjan: bygg på höjden och inte åt sidan, så dröjer det i alla fall något längre innan vi också måste bli stadsdel. // Här kan man vara ute och plocka bär utan att trampa folk på händerna. // Flakaberg, nästan mitt i Norrbotten. // Bara när granntomten står för nära som tystnaden blir plågsam. // Den där smutsen skyddar bra mot stenskott! // Inte måste släkten din ha bott här sen sextonhundratalet; man blir dömd för vad man gör och aldrig för vem man är. // Nä om man skulle.

Från vision till handling

Genomförandestrategi

Institutionell kapacitet

För att hantera den omställning som står för dörren krävs samarbete mellan olika planeringsnivåer och sektorer. De innovationer som behövs för att både driva den tekniska och rumsliga omställningen ställer krav på att skapa en grundläggande infrastruktur för samverkan som ger fler möjlighet att delta på likvärdiga villkor och som ger möjlighet för fler att bidra med sin potential.

Kunskapsöverföring och synkronisering

Mer konkret innebär det en infrastruktur och institutioner som möjliggör för kunskapsöverföring, synkronisering och gränsdragningar där olika aktörer får ansvar och uppdrag för olika delar.

För kommunens planarbete leder det till:

- Behov av att klargöra och utveckla de specifika förutsättningarna för utvecklingen av den gestaltade livsmiljön i kommunens olika delar.
- En bebyggelsestruktur som etablerar meningsfulla relationer mellan en småskalig bostadsbebyggelse och industrietableringar i en skala som vi ännu inte sett.
- Att utveckla nya bebyggelsetypologier som ger möjlighet till att kombinera funktioner av olika slag som minimerar transportbehoven genom att använda den befintliga infrastrukturen mer effektivt.

Visualisera nya målbilder

För att de regionala, nationella och internationella målen rörande omställning ska kunna uppnås i tid behövs både ökad kunskap och ett ökat engagemang hos politiker, tjänstepersoner, forskare och andra aktörer. Genom att synliggöra hur det är att leva och verka i en klimatsmart och robust framtid kan omställningstakten i samhället öka. Att visualisera sådana målbilder kan vara avgörande för hur mycket kraft och engagemang allmänheten, olika aktörer, tjänstepersoner och politiker lägger på omställningen, ett innovativt byggande av nya bostäder och ett minskat upplevt avstånd mellan kommunerna, mellan kommunerna och staten och mellan kommunerna och de som bor och verkar där.

Strategisk kompetens

Bodens kommun visar i sitt planeringsarbete att det finns en stark strategisk kompetens inom kommunen. För att hantera den positiva kris som väntas är det en grundläggande kvaliteter som är inspirerande inför fortsatt arbete med omställning och fördjupat samarbete mellan bodensare, affärsidkare, politiker och tjänstepersoner på olika planeringsnivåer. De innovationer som behövs för att driva omställningen ställer krav på en planeringsgemenskap som ger alla möjlighet att delta på likvärdiga villkor och bidra med sin potential.

Söka upp målkonflikter

För att ytterligare tydliggöra möjligheter och blotta målkonflikter är det av fördel att arbeta i en öppen process med alla berörda aktörer och utveckla synergier mellan de tekniska förändringar som är förväntade och sociala värden som folkhälsa, trygghet, jämställdhet och integration. En sådan perspektivförskjutning kan blotta och artikulera kopplingen mellan omställningsaspekter och människans vardag, närmiljö och livsstilsförändringar.

Tid för att ta tillvara på ny kunskap

Ett lyckat arbete kräver både långsiktiga visioner och direkta åtgärder. Det krävs även gemensam tid för alla inblandade att reflektera och inarbeta ny kunskap. En arbetsprocess som ger de förutsättningarna kan leda till en förändrad praktik. På så sätt kan implementering och uppföljning av nya arbetssätt ta visionerna till konkret genomförande av och förändring av den gestaltade livsmiljön som är vackra, hållbara och inkluderande.

